

CRJM – Centrul de Resurse Juridice din Moldova

CtEDO a criticat componența și procedura Consiliului Superior al Magistraturii din Ucraina

Cibotaru Mihaela · Wednesday, July 10th, 2013

În hotărârea Oleksandr Volkov c. Ucrainei, din 9 ianuarie 2013, CtEDO a stabilit următoarele:

1. Violarea art. 6 (1) CEDO în ceea ce privește:

- o “tribunal independent și imparțial”, pe motiv de defecte structurale a sistemului de răspundere disciplinară a judecătorilor;
- o “judecarea în mod echitabil”, pe motiv de lipsa termenului de prescripție pentru aplicarea sancțiunii disciplinare și abuzul sistemului electronic în Parlament la adoptarea hotărârii privind demiterea judecătorului;
- o “tribunal stabilit de lege”, pe motivul componenței Camerei care a examinat cauza reclamantului decisă de către un judecător a cărui mandat în calitate de președinte al Camerei expirase;

2. Violarea art. 8 CEDO, deoarece judecătorul a fost concediat pentru “încălcare a jurământului” în absența unei interpretări consistente a acestei infracțiuni și a garanțiilor procedurale;

3. Conform art. 46 CEDO, Ucrainei i s-a cerut reformarea sistemului de răspundere disciplinară a judecătorilor, în calitate de măsuri generale. În ceea ce ține de măsurile individuale, Ucraina urmează să restabilească reclamantul în funcția de judecător a Curții Supreme cât de curând posibil.

Circumstanțele cauzei

Începând cu anul 2003, reclamantul a fost judecător la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) a Ucrainei și din 2007, el a fost președinte al Colegiului Militar al CSJ. În 2007, el a fost ales membru al Înalțului Consiliu al Justiției (ÎCJ), dar nu a putut exercita această funcție din cauza refuzului președintelui Comisiei Parlamentare pentru Justiție (Comisia Parlamentară) de a-i permite să depună jurământul. În 2008 și 2009, doi membri ai ÎCJ, unul dintre care a fost ales ulterior președinte al ÎCJ, au condus anchete preliminare privind posibilele abateri ale reclamantului. Ei au conchis că reclamantul a revizuit deciziile adoptate de către soția fratelui său, unele dintre acestea având loc în 2003, și că el a săvârșit încălcări procedurale grave, unele dintre acestea având loc în 2006. În urma acestor anchete, președintele ÎCJ a prezentat Parlamentului două cereri privind concedierea reclamantului din funcția de judecător. În 2010, luând în considerare cererile ÎCJ și

recomandarea Comisiei Parlamentare, Parlamentul a votat concedierea reclamantului pentru “încălcare a jurământului”. Potrivit reclamantului, pe durata votului electronic, majoritatea deputaților erau absenți și cei prezenți au votat folosind cardurile colegilor lor absenți. Reclamantul a contestat concedierea sa în fața Înaltei Curți Administrative, care a constatat că cererea ÎCJ de a-l concedia pe reclamant în urma anchetei președintelui ÎCJ a fost legală și întemeiată. Înalta Curte Administrativă a mai constatat că decizia ÎCJ se baza pe rezultatele altei anchete care nu era legală, deoarece reclamantul și soția fratei său nu erau considerate rude potrivit legislației în vigoare la acel moment. Totuși, instanța a refuzat să caseze actele ÎCJ în acea cauză, motivând că nu avea înputerniciri în acest sens. Înalta Curte Administrativă a notat în continuare că nu au existat violeări procedurale nici în fața Comisiei Parlamentare, nici în Parlament.

În drept

1. Articolul 6 (1) CEDO

(a) *Independența și imparțialitatea organelor care au determinat cauza reclamantului*

(i) ÎCJ

În ceea ce privește procedurile disciplinare împotriva judecătorilor, necesitatea participării substanțiale a judecătorilor în cadrul organului de răspundere disciplinară a fost recunoscută în Carta Europeană a Statutului Judecătorilor. Totuși, ÎCJ consta din 20 de membri numiți de diverse instituții. Trei membri erau numiți de către Președintele Ucrainei, trei – de către Parlament și trei – de către Conferința Procurorilor. Ministrul Justiției și Procurorul General erau membri ex officio ai ÎCJ. Membrii ÎCJ fără studii juridice care erau numiți direct de către autoritățile legislative și executive constituiau marea majoritate a ÎCJ. Ca urmare, cauza reclamantului a fost examinată de 16 membri ai ÎCJ care au asistat la ședință, dintre care doar 3 erau judecători. În plus, doar 4 membri ai ÎCJ activau în mod permanent. Cealaltă membri continuau să lucreze și să primească salariu în afara ÎCJ, ceea ce implica inevitabil dependența lor materială, ierarhică și administrativă față de angajatorii primari și ceea ce pune în pericol independența și imparțialitatea lor. Curtea sa referit și la opinia Comisiei de la Veneția (para. 79 al hotărârii), potrivit căreia includerea Procurorului General în calitate de membru ex officio al ÎCJ ridică anumite întrebări, deoarece aceasta ar putea să aibă un efect descurajator asupra judecătorilor și să fie perceput ca o potențială amenințare. Procurorul General este plasat în topul ierarhiei sistemului procuraturii și supraveghează toți procurorii. În lumina rolului său funcțional, procurorii participă în multe cauze în care judecătorii urmează să decidă. Prezența Procurorului General în cadrul unei instituții responsabile de numirea, aplicarea sancțiunilor disciplinare și concedierea judecătorilor a creat un risc ca judecătorii să nu acționeze imparțial în asemenea cazuri sau ca Procurorul General să nu acționeze imparțial în privința judecătorilor ale căror decizii el le dezaproabă. Această regulă se aplică și altor membri ai ÎCJ numiți de către Conferința Procurorilor.

Suplimentar, membrii ÎCJ care au condus anchetele preliminare în cazul reclamantului și au depus cereri pentru demiterea sa, au luat parte ulterior la luarea deciziei privind concedierea acestuia. Unul dintre acești membri a fost numit Președinte al ÎCJ și a prezidat ședința în cazul reclamantului. Rolul acestor membri în înaintarea acuzațiilor împotriva reclamantului, bazate pe rezultatele propriilor anchete, ridică dubii rezonabile privind imparțialitatea lor la adoptarea deciziei în cazul reclamantului. Prin urmare, faptele acestei cauze divulgă probleme serioase în privința atât a deficiențelor structurale în procedurile în fața ÎCJ, cât și aparența parțialității

personale din partea unor membri ai ÎCJ în cauza reclamantului. Prin urmare, procedurile în fața ÎCJ nu au fost compatibile cu principiile de independență și imparțialitate cerute de art. 6 (1) CEDO.

(ii) Comisia Parlamentară

Președintele și unul dintre membrii Comisiei erau membri ai ÎCJ și au luat parte la adoptarea deciziei în cazul reclamantului la ambele nivele. Prin urmare, este posibil că ei nu au acționat imparțial la examinarea cererilor din partea ÎCJ. În același timp, membrii ÎCJ nu puteau să se autorecuzeze, deoarece această procedură nu era prevăzută de legislația în vigoare. Aceasta reprezintă lipsa garanțiilor necesare pentru conformarea procedurilor cu testul de imparțialitate obiectivă.

(iii) Adunarea Plenară a Parlamentului

În totalitatea sa, procedura la adunarea plenară nu a fost un forum potrivit pentru examinarea chestiunilor de fapt și drept, administrarea probelor și calificarea legală a faptelor. Rolul politicianilor care stau în Parlament, cărorora nu li se cere să aibă experiență juridică, nu a fost clarificat suficient de către Guvern și nu a fost justificat pentru a fi compatibil cu cerința independenței și imparțialității unui tribunal.

(iv) Înalta Curte Administrativă

Înalta Curte Administrativă a avut împuterniciri de a declara deciziile ÎCJ și a Parlamentului fiind ilegale, dar nu a avut împuterniciri de a le anula. Reclamantul nu a fost restabilit în fucăia sa în mod automat, datorită exclusiv deciziei cu caracter declarativ a Înaltei Curți Administrative. În plus, argumente importante ale reclamantului nu au fost examinate de către Înalta Curte Administrativă, prin urmare, controlul judiciar nu a fost suficient.

Mai mult ca atât, judecătorii Înaltei Curți Administrative erau de asemenea sub jurisdicția disciplinară a ÎCJ și puteau fi subiecți ai procedurilor disciplinare în fața ÎCJ. Având în vedere atribuțiile extinse ale ÎCJ cu privire la cariera judecătorilor (selectare, disciplină și concediere) și lipsa garanțiilor de independență și imparțialitate ale ÎCJ (examine mai sus), Curtea nu este convinsă că judecătorii Înaltei Curți Administrative care au examinat cazul reclamantului, au fost capabili să demonstreze că au fost “independenți și imparțiali”.

Prin urmare, autoritățile naționale nu au asigurat determinarea independentă și imparțială a cauzei reclamantului și controlul judiciar subsecvent nu a înlăturat aceste defecte.

Concluzie: violare (în unanimitate)

(b) Lipsa unui termen de prescripție pentru aplicarea sancțiunii disciplinare

Reclamantul a fost plasat într-o situație foarte dificilă, deoarece el a trebuit să prezinte argumente în fața ÎCJ în 2010 pentru evenimente care au avut loc în 2003 și 2006. Legea națională nu a oferit niciun termen-limită pentru procedurile de concediere a unui judecător pentru “încălcare jurământului”. În timp ce Curtea nu consideră adecvat să indice care trebuie să fie acest termen-limită, o astfel de abordare nelimitată în timp a cazurilor de răspundere disciplinară constituie o amenințare serioasă a principiului de securitate juridică.

Concluzie: violare (în unanimitate)

(c) Votarea procedurii în cadrul Adunării Plenare a Parlamentului

Decizia de demitere a reclamantului a fost votată în absența majorității membrilor Parlamentului. Deputații prezenți au folosit în mod deliberat voturile colegilor lor anșeni. Prin urmare, decizia a fost adoptată cu încălcarea Constituției, Statutului Deputaților și Regulamentului Parlamentului. Prin urmare, votul a încălcat principiul securității juridice. Înalta Curte Administrativă nu a examinat acest aspect în mod adecvat.

Concluzie: violare (în unanimitate)

(d) Compoziția Colegiului Înaltei Curți Administrative

Potrivit legislației naționale, componența Colegiului care urma să examineze cauza reclamantului urma să fie definită de către Președintele Înaltei Curți Administrative, dar mandatul său de Președinte de 5 ani expirase atunci când aceasta a fost numită. Prevederile legii care reglementa alegerea președinților curților au fost declarate neconstituționale, iar noi prevederi nu au fost adoptate. Între timp, alegerea președinților curților a fost un subiect de discuții aprinse între autoritățile ucrainene. Curtea nu a putut constata că colegiul care a decis cauza reclamantului a fost compus într-un mod compatibil cu cerința “tribunalului stabilit de lege”

Concluzie: violare (în unanimitate)

2. Articolul 8 CEDO

Concedierea reclamantului a constituit o ingerință în dreptul său la viața privată și de familie. Constatarea Curții precum că votul parlamentar privind decizia sa de concediere nu a fost legal, este suficient pentru a constata că ingerința nu a fost justificată și constituie violarea art. 8 CEDO. În momentul în care cauza reclamantului a fost decisă, nu existau recomandări sau practici privind interpretarea noțiunii de “încălcare a jurământului” și nu existau garanții procedurale adecvate pentru prevenirea arbitrară a acestei prevederi. În special, legislația națională nu a aplicat un termen-limită pentru procedurile împotriva unui judecător pentru “încălcare a jurământului”, care a dus la o discreție nelimitată a autorităților de răspundere disciplinară și au subminat principiul de certitudine juridică. În plus, legea națională nu a stabilit o scară a sancțiunilor pentru abaterile disciplinare și nu a stabilit reguli pentru asigurarea aplicării acestora în conformitate cu principiul proporționalității. În final, nu a existat un cadru potrivit pentru revizuirea independentă și imparțială a demiterii pentru “încălcare a jurământului”.

Concluzie: violare (în unanimitate)

3. Articolul 41 CEDO

Reclamantului i s-au acordat EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral. Chestiunea privind compensarea prejudiciului material a fost rezervată pentru o hotărâre separată.

4. Articolul 46 CEDO

(a) Măsuri generale

Cauza a dezvăluit probleme sistemice grave privind funcționarea justiției în Ucraina. În special, sistemul de răspundere disciplinară judecătorească nu a asigurat separarea suficientă a justiției de

alte puteri în stat. În plus, acesta nu a asigurat garanții potrivite împotriva abuzului și aplicării greșite a măsurilor disciplinare în detrimentul independenței judecătorești. Statul pârât urmează, prin urmare, să adopte anumite măsuri generale având ca scop reformarea sistemului de răspundere disciplinară a judecătorilor. Aceste măsuri trebuie să includă reforme legislative implicând restructurarea bazei instituționale a sistemului. Măsurile trebuie să implice dezvoltarea formelor și principiilor potrivite de aplicare coerentă a legii naționale în acest domeniu.

(b) Măsuri individuale

Având în vedere necesitatea reformării sistemului de răspundere disciplinară a judecătorilor, redeschiderea procedurilor disciplinare nu ar constitui o formă potrivită de redresare pentru violările constatate. Nu există temeiuri de a crede că cauza reclamantului ar fi rejudecată în conformitate cu principiile CEDO în viitorul apropiat. Curtea nu a văzut niciun motiv pentru indicarea acestei măsuri. Având în vedere circumstanțele excepționale ale cauzei și necesitatea urgentă de a pune capăt violărilor articolelor 6 și 8, Curtea a decis că statul pârât urmează să asigure restabilirea reclamantului în funcția de judecător al CSJ cât de curând posibil.

Hotărârea CtEDO în cauza Oleksandr Volkov c. Ucrainei în limba engleză

This entry was posted on Wednesday, July 10th, 2013 at 12:42 pm and is filed under [Noutăți](#). You can follow any responses to this entry through the [Comments \(RSS\)](#) feed. Both comments and pings are currently closed.